

Türklerin Savaş Sanatı

Ahmet N. Özdal

İstanbul, Timaş Yayınları, 2019, 238 Sayfa, ISBN: 978-605-08-3020-0

Mustafa URAL*

Ortaçağ'da ekonomi, sosyal yaşam ve askeri tarih üzerine çalışmaları olan Özdal, kaleme aldığı bu eserde Türklerin özellikle 11-14. Yüzyıllar arasında giriştikleri savaşları, ordularını, silahlarını ve stratejilerini ayrıntılı ve ilgi çekici bir şekilde ele almıştır. Türk askeri tarihi hakkın da çok önemli ve değerli bilgiler sunulmuştur. Yazar üç bölüme ayırdığı eserin ilk bölümünde ordular ve savaşçıları, ikinci bölümünde silahları, üçüncü ve son bölümünde ise stratejileri ele almaktadır.

Eserin giriş kısmında ordu kavramı üzerinde durulmuş, halkın askerliğe bakışına ve ordu millet anlayışına dair genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Birinci bölümde yazarın ilk değindiği konu orduları oluşturan unsurlar olmuştur. Devletlerin çoğunluğunun ordusunu Türklerden oluşturduğu vurgulanırken, Anadolu Selçuklu devletinde olduğu gibi birçok farklı unsuru bünyesinde barındıran orduların olduğu da belirtilmiştir. İleri ki bölümde daha geniş olarak ele alındığını gördüğümüz kılıç, ok, kalkan kullanışlarına ve at üzerindeki hünerlere bu bölüm de kısa bir şekil de değinilmektedir. Özdal, Türk savaşçılarının disiplinlerini, devlete ve bağlı oldukları hükümdara olan bağlılıklarını sağlayan adı konulmamış kanunlar olduğu söylemektedir. Göçebe ve yerleşik kökenli savaşçıların yetiştirilmesindeki farklılıklardan bahsedilirken bunun yanı sıra Selçuklu gulamlarının,

* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Tarih Bölümü, Lisans Öğrencisi, mustafa.urall@hotmail.com

Memlûk savaşçılarının ve Osmanlı yeniçerilerinin yetiştirilmesindeki benzerlikleri de örneklerle anlatmaktadır. Ordunun yol alırken karşılaştığı zorluklara ve bu zorluklarla mûcadele, yola çıkarken yapılan hazırlıklara, dair geniş bilgiler verilmiştir. Özdal, çok fazla malzemenin ordunun ilerleyişini yavaşlattığına ve levazımın ağırlığının bir yerde olumsuz sonuçlar doğurduğunu örneklerle anlatmış. Ancak bunun yanı sıra, sefere çıkan tüm orduların yanlarında götürdükleri mancınık ve silah depolarının her zaman için ihtiyaç duyulandan fazla yer işgal etmesi gerektiğini vurgulamıştır. Ordunun yol alırken tercih ettiği yerlerin coğrafi ve fiziki özelliklerine ve ilerleyiş için elverişli yerlerin avantajlarına değinilmektedir. Savaşların ve kuşatmaların beklenenden uzun sürmesinin yaşattığı olumsuzluklara ve bunlara dair alınan önlemler de anlatılmaktadır. Savaşa getirilen kısıtlamalar üzerinde durulmuş, bunların en önemlisinin cinsiyetlerin dağılımı olduğunu söylemektedir. Birinci bölümün sonun da ise girişilen harekâtların sekteye uğramasının veya iptal edilmesinin gerekçelerinin neler olduğuna dair tarih den örnekler verilerek akıcı bir anlatımla okuyucuya sunulmuştur.

İkinci bölümde bir savaşçının sahip olması gereken gereçler üzerinde durulmuştur. İlk olarak bir savaşçı için çok önemli olan saldırı silahları üzerinde durulmuş. Yapılış ve etkili kullanılışlarına dair teknik bilgiler yer almaktadır. Diğer uygarlıklarının silahları karşılaştırma yapılıp avantaj ve dezavantajları aktarılmıştır. Saldırı silahlarından en çok üzerinde durduğu bileşik kavisli yaylar ve Türk kılıçları olmuştur. Bunların yanı sıra mızrak, savaş baltaları ve topuzun Türkler tarafından etkili bir saldırı silahları olarak kullanıldığını da vurgulamıştır. Saldırı silahlarından sonra savunma silahları üzerinde durulmaktadır. Bir savaşçının savunmasın da en etkili olan gereçler den olan Selçuklu ve ardıllarının kullandıkları zırh takımları anlatılmaktadır. Türklerin kullandıkları zırh takımlarının birbirine monte edilemeyen parçalardan oluştuğu buna karşın Avrupa'daki zırhların birbirine eklemeli ve daha ağır olduğunu söylenip bunların karşılaştırmaları yapılıp birbirlerine olan avantajları anlatılmaktadır. Türk miğfer ve zırhların nasıl süslendiği ve üzerindeki yazılar da koruyucu ayet, dua ve vefkler olduğu, zırhların altında savaşçıların vücutları zedelenmesin diye pamuklu kalın giysiler giydikleri vurgulanmıştır. Diğer önemli savunma gerecinden olan kalkanların yapıımı ve kullanılışı hakkında bilgiler de verilmiştir. Bu bölüm de ayrıca ordu da kullanılan hayvanlara da değinilmiş. At ve filin önemi, Türk atının diğer at cinslerinden ayrılan özelliklerine kısa boylu oluşuna ve bunun ona sağladığı avantaj ve dezavantajlara, atın yetiştirilme tarzına, kaç yaşına gelince kullanılmaya başlandığına dair bilgilerde verilmiştir. Yazar bu bölümde son olarak mancınık, neft ve baruta yer verip, bunların nasıl yapıldığını, çeşitlerini, kullanımlarını ve kısa tarihlerini anlatmaktadır.

Üçüncü ve son bölümde ise stratejiler üzerinde durulmaktadır. İlk olarak sultanların stratejileri üzerin de durulup, sultanların fethedilen bölgeyi elde tutmak için halka karşı uyguladıkları stratejiler ve savaşlar da düşmana karşı uygulanan stratejiler ile siyaset oyunları örnekler ile aktarılmaktadır. Kale kuşatması ve savunmasının nasıl olmasına, kuşatma sırasında ne yapılması, savunma sırasın da ne yapılması gerektiğine dair bilgiler akıcı bir şekilde anlatılmaktadır. Yazar savaş taktiklerini detaylı bir biçimde incelemiştir. Genel taktikler olarak bir bölüm sunmaktadır. Keşif için gönderilen öncü birliklerin amaçlarını ve düşmanı

nasıl yıpratıldıkları anlatılmıştır. Türklerin savaşta yaptıkları hareket ve manevraların ne anlama geldiğini örnekleriyle sunulmaktadır. Türklerin farklı düşmanlara karşı uyguladığı savaş taktikleri üzerinde durulmuştur. İlk önce Bizans'a karşı daha sonra haçlılara karşı olan savaş stratejisi örnekler ile anlatılmaktadır. Türklerin düşmanlarını baskı altına almak için uyguladığı psikolojik savaş üzerinde de durulmuştur. Türklerin düşman askerleri üzerine vızıldayan oklar atmaları, umulmadık anda karşılına çıkmaları, özellikle düşman hücum anların da harp sayhaları koparmaları karşıdakilere psikolojik bir baskı yaptığı aktarılmıştır. Yazar, Türklerin başarı ile uygulayıp düşmanlarına zor anlar yaşatıp onları yıpratıldığı çevirme harekâtı üzerinde önemle durmaktadır. Çevirme harekâtının sırrı çember içerisine alınan düşman askerini, bunu yapanların sayısı hakkında yanılığa düşürmek olduğunu vurgulamıştır. Bölümün sonuna da okuyucular için son derece faydalı ve değerli olan Türklerin savaş taktikleri ve talimleri üzerine kitaplar ve bunları yazanlar üzerine bir anlatım vardır.

Anlatımın akıcı, yalın olması örnekler ile desteklenmesi okuyucunun rahatlıkla anlayabileceği bir anlatım sunmaktadır. Kitabın sonuna eklenen görseller de son derece başarılı olup eseri daha keyifli bir hale getirmektedir. Türk askeri tarihi literatürüne katkı sağlamış önemli bir eserdir.